

curus. Pœnitentiam dare possum, securitatem dare non possum. Quod dico attendite. Ego illud planius expono, ne aliquis me male intelligat. Numquid dico damnabitur? non dico, sed nec liberabitur dico. An aliud mihi dicis sancte Episcopo? Quid tibi dicâ, nescio. Dixi, non præsumo, non promitto, prorsus nescio de Dei voluntate. Vis te frater à dubio liberari, vis quod incertum est euadere: Age pœnitentiam dum sanus es. Si enim agis veram pœnitentiam dum sanus es, & inuenerit te nouissimus dies, securus es. Ergo curre & reconcilieris. Si sic agis, securus es. Quare securus? Vis dicâ tibi: Quia egisti pœnitentiam eo tempore quo & peccare potuisti. Ecce dixi, quare securus es. Si autem tunc agere vis ipsam pœnitentiam quando peccare iam non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Sed vnde scis, inquit, si forte Deus mihi misereatur, & dimittat mihi peccata mea? Bene dicis frater, bene dicis, vnde scio, & ideo tibi do pœnitentiâ, quia nescio. At ille inquit: Ergo dimitte causam meam Deo. Quid tu me verbis affligis, & non iudici me Deo dimittis? Illius iudicio te cômmitto, eius iudicio me commendo. Nam si scirem nihil tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem. Duæ res sunt, aut ignoscetur tibi, aut non tibi ignoscetur. Quid horû tibi futurum sit nescio, sed do consilium: Dimitte incertû, & tene certum. Et dum viuus age pœnitentiam veram, vt cum veneris in iudicium Dei, nõ à Deo confundaris, sed ab eo in regnum inducaris, hoc præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorû. Tom. 1. in exhortatione ad agendam pœnitentiâ.

Agenda pœnitentia dum sanus es, vt securus hinc discamus.

CAPVT DECIMVM

De Sacramento Ordinis.

I. Per sacram ordinationem, quod Sacramento-
rum proprium est, gratiam conferrî, eiusq; exter-
num signum esse, impositionem manuum.

*Cōfertur per
manū imposi-
tionem gra-
tiae Dei ijs qui
sacriū intian-
tur.*

*Sacerdos qua-
liscumq; tandē
sit gratiā ha-
bet, nō propri-
am, sed ordi-
nis, per effica-
ciam Spiritus
sancti.*

*Qui sacris ora-
tionibus initiā-
tur per imposi-
tionē manū*

Quis dat Frater episcopalem gratiam? Deus, an homo? Respondes sine dubio: Deus. sed tamen per hominem dat Deus, homo imponit manus, Deus largitur gratiam. Sacerdos imponit supplicem dexteram, & Deus benedicit potenti dextera. Episcopus initiat ordinem, & Deus tribuit dignitatem. *Tom. 4. lib. de dignitate sacerdotali, Cap. 5.*

[Diuisiones autem gratiarum sunt.] Non hoc humanis meritis vult ascribi, sed gratiæ Dei, ad honorificentiam nominis eius. Sicut enim qui dicit Dominum Iesum, in Spiritu sancto dicit qualifuis sit, ita & in loco ordinis officij ecclesiastici positus, gratiam habet, qualifuis sit: non vtique propriam, sed ordinis per efficaciam Spiritus sancti. Vnde & inter initia dicit: Neque qui plāta, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. *Tom. 5. in Epist. 1 ad Corinth. Cap. 12.*

Noli negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij.] Intertum hunc vult esse & deditum exercitio lectionis, vt omni cura diligentiaque hoc enitatur, vt exhortetur & doceat. Exhortatio est, cum miti verbo aliquos prouocamus ad bonum opus. Docere vero, quando ea quæ latent, intimamus mentibus audiētium. Si enim rector populi ab his dissimulat, negligit gratiam datam sibi. Ad hoc enim creatur dux populo, vt huius salutis sollicitudinem gerat, admonendo, docēdo, vt fructum habeat ordinatio: quem ad hoc vtique Deus constituit, vt proficiat salutis plebis suæ. Qui ergo in hac auctoritate positus indiligēs fuerit, Dei contemptor habebitur, minimus in regno cælorum vocatus. Neque enim poterit facere, qui nec docere dignatur. Gratiam tamen dari, ordinatoris significat per prophetiam, & manuum impositionem. Prophetia est qua eligitur quasi doctor futurus idoneus: manus vero impositiones verba sunt mystica quibus confirmatur ad opus electus, accipiens auctoritatem teste conscientia sua, vt au-
deat

deat vice Domini sacrificium Deo offerre. *Tom. 5. in accipiunt anno Et orationem seu sacrificium offerendi Deo.*

11. In Ecclesia Catholica hierarchiam esse, quæ constat ex Episcopis, presbyteris alijsque ministris.

Aliud est quod ab Episcopo requirit Deus, & aliud quod à Presbytero, & aliud quod à Diacono, & aliud quod à Clerico, & aliud quod à laico vel à singulis quibusque hominibus. *Tom. 4. lib. de dignitate sacerdotali, Cap. 3.*

Videmus passim in Ecclesia quos non merita sed *Largitiones pecuniæ ad Episcopatus ordinem prouexerunt: nuntios ad episcopatum prouocantem populum & indoctum, qui talem sibi adiciunt Sacerdotem: quos sibi percunctari fideliter uelunt.*

lis, quis eos profecerit Sacerdotes, respondent mox & dicunt: Ab Archiepiscopo sum nuper Episcopus ordinatus, centumque ei solidos dedi ut episcopalem gratiam consequi meruissem: quos si minime dedissem, hodie Episcopus non essem. Vnde melius est mihi aurum de sacello inuhere, quam tantum sacerdotium perdere. Aurum dedi, & Episcopatum comparavi: quos tamen solidos, si uiuo, recepturum me illico non diffido. Ordino Presbyteros, consecro Diaconos, & accipio aurum. Nam & de alijs nihilominus ordinibus pecuniæ quæstum profligare confido. *Tom. 4. lib. de dignitate sacerdot. Cap. 5.*

Ei ipse dedit, quosdam quidem Apostolos, quosdam autè Prophetas, alios verò Euangelistas, quosdam vero pastores & magistros ad colummationem sanctorum in opus ministerij.] Apostoli, Episcopi *Episcopi in locum Apostolorum succedunt.* Prophetæ vero explanatores sunt scripturarum, quamuis inter ipsa primordia fuerint Prophetæ, sicut ut Agabus, & quattuor uirgines prophetantes, sicut continetur in Actis Apostolorum, sed propter rudimenta fidei commendanda: nunc autem interpretes Prophetæ dicuntur. Euangelistæ, Diaconi sunt, sicut fuit Philippus. nam quamuis non sint Sacerdotes,

Ambiunt multum episcopalem dignitatem ut ex ordinatione Sacerdotum & Diaconorum operes corrada.

Euangelistæ hodie Diaconi sunt.

*Quos Paullus
Pastores appel-
lat Lectores
dicere licebit.
Magistri exor-
cistæ sunt.*

*Ordo presby-
terij.*

*In Episcopo om-
nes ordines
sunt.*

*In nascēte Ec-
clesia propter
necessitatē of-
ficia ministro-
rū Ecclesia in
distincta fue-
runt.*

*Omnibus con-
cessū est initio
baptizare &
euangelizare,
deinde vero
vbi fidelitū nu-
merus creuit*

tes, euangelizare tamen possunt sine cathedra, quem-
admodum & Stephanus & Philippus memoratus.

Pastores possunt esse lectores, qui lectionibus sagi-
nent populum audientem: quia non in pane tantum
viuit homo, sed in omni verbo quod procedit ex ore
Dei. Magistri vero exorcistæ sunt, quia in Ecclesia
ipsi compescunt & verberant iniquios: siue ij qui
lectionibus imbuendi, infantes solebant imbuere,
sicut mos Iudeorum est, quorū traditio ad nos tran-
situm fecit, quæ per negligentiam obsoleuit. Inter
istos post Episcopum plus esse intelligitur, qui propter
reuerentiam occultum Scripturarum sensum propheta-
re dicitur, præsertim quia futuræ spei verba de-
promit, qui ordo nunc esse potest presbyterij. Nam
in Episcopo omnes ordines sunt, quia primus Sacer-
dos est, hoc est, princeps est Sacerdotium & Prophe-
ta, & Euangelista, & cetera adimplenda officia Eccle-
siæ in ministerio fidelium. Tamen postquam omni-
bus locis ecclesiæ sunt constitutæ, & officia ordina-
ta: aliter composita res est, quàm cœperat. Primum
enim omnes docebant, & omnes baptizabant, qui-
buscumque diebus vel temporibus fuisset occasio.
Nec enim Philippus tempus quæsiuit aut diem quo
Eunuchum baptizaret, neque ieiunium interposuit.
Neque Paullus & Syleas tempus distulerunt quo
Optionem carceris baptizarent cum omnibus eius.
Neque Petrus diaconos habuit aut diem quæsiuit,
quando Cornelium cum omni domo eius baptiza-
uit, nec ipse, sed iussit fratribus qui cum illo ierāt ad
Cornelium ab Ioppe. Adhuc enim præter septem
Diaconos, nullus fuerat ordinatus. Vt ergo cresce-
ret plebs, & multiplicaretur, omnibus inter initia
concessum est, & euangelizare, & baptizare, & Scri-
pturas in Ecclesia explanare. At vbi autē omnia lo-
ca circumplexa est Ecclesia, conuenticula constituta
sunt, & rectores & cetera officia in ecclesijs sunt
ordinata, vt nullus de clero auderet qui ordinatus
non esset, præsumere officium quod sciret sibi non
credatum

credendum vel concessum, & cepit alio ordine & pro-
 uidentia gubernari Ecclesia: quia si omnes eadem *alia puidētia*
 possent, irrationabile esset, & vulgaris res & vilissi- *Ecclesia guber*
 ma videretur. Hinc ergo est vnde nunc neque Dia- *nata est.*
 cono in populo prædicant, neque clerici vel laici bap-
 tizant, neque quocumque die credentes tinguntur
 nisi ægri. *Tom. 5. in cap. 4. Epist. ad Ephes.*

III. *Episcopos Sacerdotibus superiores esse.*

Nunc disputemus quid sit quod dicitur bap-
 tisma. Venisti ad fontem, descendisti in eum, at-
 tendisti summum Sacerdotem, Leuitas & presbyte-
 ros in fonte vidisti. *Tom. 4. lib. 2. de Sacram. Cap. 6.*

Ascendisti de fonte: quid secutum est? Audisti le-
 ctionem. Succinctus est summus Sacerdos. Licet &
 presbyteri fecerint, tamen exordium ministerij à
 summo est Sacerdote. Succinctus inquam summus
 Sacerdos pedes tibi lauit. *Tom. 4. lib. 3. de Sacram. Cap. 1.*

Non enim misit me Christus baptizare sed euangeli-
 zare. Quoniam maius est euangelizare quam
 baptizare, ideo non se missum baptizare dicit, sed
 euangelizare, quia in Episcopo omnium ordinatio-
 num dignitas est: caput est enim ceterorum mēbro-
 rum. *Tom. 5. in cap. 1. Epist. 1. ad Corinth.*

Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quos-
 dam autē prophetas. Inter Ecclesiæ ministros post
 Episcopum plus esse intelligitur, qui propter occul-
 tum Scripturarum sensum reseratum, prophetare di-
 citur, præsertim quia futuræ spei verba depromit,
 qui ordo nunc esse potest presbyterij. Nam in Epi-
 scopo omnes ordines sunt, quia primus Sacerdos est,
 hoc est, Sacerdotū princeps. *Tom. 5. in cap. 4. ad Ephes. princeps, et in*

Diaconos pari modo pudicos, nō bilingues, non eo
 vino multo deditos, non turpibus lucris vacantes,
 habentes mysterium fidei in conscientia pura: & hi
 autem probentur primum, & sic ministrent sine cri-
 mine. Post Episcopum diaconatus ordinationem
 subiecit. Quare? nisi quia Episcopi & Presbyteri vna

*In Episcopo
 omnium ordi-
 nationum dig-
 nitas est.*

*Episcopus est
 Sacerdotum
 princeps, et in
 eo sunt omnes
 ordines.*

ordinatio est. Vterque enim Sacerdos est, sed Episcopus primus est, vt omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus. Hic enim est, sed no ois Episcopus est qui inrer Presbyteros primus est. Denique Timotheum Presbyterum ordinatum significat: sed quia ante se alterum non habebat, Episcopus erat. Vnde & quemadmodum Episcopum ordinet, ostendit. Neque enim fas erat aut licebat, vt inferior ordinaret maiorē. Nemo enim tribuit quod non accepit. Tom. 5. in cap. 3. Epist. 1. ad Timoth.

III. Ordine ecclesiastico nihil esse augustius, & ideo ad eum non quosuis, sed tantum doctrinae morumq; integritate commendatissimos, admittendos.

Avdite me beatissimi Patres, & si dignum ducitis sanctissimi Fratres. Audite me stirps leuitica, germen sacerdotale, propago sanctificata, duces & rectores gregis Christi. Audite me rogantem vos pariter & timentem, & commodis & commotionibus solito consulentem, & honorem episcopatus demonstrare volentem, vt cum honoris vobis prerogatiua monstremus, merita etiam congrua requiramus. Nec falli possumus in opere, qui cognoscimus veritatem. Dignum est enim, vt dignitas sacerdotalis prius noscatur à nobis, & sic deinde seruetur à nobis, vt Psalmographi sententia queat repelli à nobis: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Honor igitur fratres & sublimitas episcopalis, nullis poterit comparationibus aequari. Si regum fulgori compares, & principum diademati, lōge erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. Quippe cum videas regum colla, & principum summitti genibus Sacerdotum, & exosculatis eorum dexteris, orationibus eorum credant se communiti. Quid iam de plebeia dixerim multitudi-

* Psal. 48.

Honor episcopalis nullis potest comparationibus aequari.

Regum colla submituntur genibus Sacerdotum.

ne, cui

ne, cui non solum præferri à Domino meruit, sed vt
 eam quoque iure tueatur patrio, præceptis impera-
 rum est euangelicis? Sic certe à Domino ad beatum
 Petrum dicitur. * Petre amas me? Et ille: Tu scis Do-
 mine quia amo te. Et cùm tertio fuisset interroga-
 tus, & trina respõsione fuisset subsecutus, repetitum
 est à Domino tertio, Pascere oues meas. Quas oues, &
 quem gregem non solum tunc beatus suscepit Petrus,
 sed & nobiscum eas suscepit, & cū illo eas nos susce-
 pimus omnes. Vnde regendæ Sacerdotibus contra-
 duntur, merito rectoribus suis subdiciuntur, quia
 euangelico coruscante mandato, videmus nihilo-
 minus esse præfixum: * Non est discipulus super ma-
 gistrum, nec seruus super dominum suum, sed sufficit
 discipulo, vt sit sicut magister eius, & seruo sicut do-
 minus eius *Tom. 4. lib. de dignitate sacerdotali, Cap. 2.*

* *Ioan. 21.** *Lucæ 6.*

Hęc vero cuncta, Fratres, ideo nos præmisisse de-
 betis cognoscere, vt ostenderemus nihil esse in hoc
 seculo excellētius Sacerdotibus, nihil sublimius Epi-
 scopis reperiri, vt cū dignitatem episcopatus Epi-
 scoporum oculis demonstramus, & digne noscamus
 quid simus, & quod sumus professione, & actione po-
 tius inueniatur. *Nihil in hoc seculo excellētius sacerdotibus inueniatur.*
 us quàm nomine demonstramus, vt nomen congru-
 at actioni, actio respondeat nomini. Ne sit nomen
 inane, & crimen immane. Ne sit honor sublimis & vi-
 ta deformis. Ne sit deifica professio & illicita actio.
 Ne sit religiosus amictus, & irreligiosus prouectus.
 Ne sit gradus excessus, & deformis excessus. Ne ha-
 beat in Ecclesia cathedra sublimior, & conscientia
 Sacerdotis reperiarum humilior. Ne locutionem
 simulemus columbinam, & mentem habeamus can-
 inam. Ne professionem monstremus ouinam, &
 ferocitatem habeamus lupinam. Ne digne nobis re-
 spondeatur per Prophetam à Domino: * Populus hic
 labijs me honorat, cor autem eorum lōge est à me.
 Ergo Fratres sicut senatorem chlamys ornat, sicut
 agricultura rusticum, sicut barbarū arma, sicut nau-
 tam nauigationis peritia, & singulos quosque opifi-
 ces

* *Esai. 29.*

Honestæ & pia vita Episcopii in primum exornat.

Ruina quæ de alto est, grauiori casu colliditur.

Honor gradus grauiori debet circumsulari solitudine. * Sapien. 6.

Simoniaci Sacerdotiū polulant & diffamant.

* Act. 8.

* 4. Reg. 5.

ces operis sui qualitas ipsos demonstrat auctores, sic Episcopum non aliud nisi episcopalis opera designat: vt ex bono opere magis quam professione noscatur, plus meritis esse Episcopus, quam quod nomine vocetur. Quia sicut nihil esse diximus Episcopo excellentius, sic nihil est miserabilius, si de sancta vita Episcopus periclitetur, si Sacerdos in crimine teneatur. Et vt leuius est de plano corruere, sic grauius est qui de sublimi ceciderit dignitate: quia ruina quæ de alto est, grauiori casu colliditur. Honor quidem episcopalis coram hominibus præclarus est, sed si ruinam sustineat, dolor magnus est. Nam quantum præ ceteris gradus episcopalis altior est, tanto si per negligentiam delabatur ruina grauior est. Magna sublimitas magnam debet habere cautelam. Honor grandis grauiori debet sollicitudine circumsulari. Cui plus creditur, ab eo plus exigitur, sicut scriptum est, Quia optimis permixta sunt pessima. Et alibi: * Potentes potentiora tormenta patiuntur. *Tom. 4. lib. de dignitate sacerdotali, Cap. 3.*

Licet iam nos coartet libelli huius prolixitas, & tempus nos vrgeat, vt ad finem huius operis veniamus: sollicitudo tamē fraterni nos retardat amoris, illorum præcipue Sacerdotum qui metis tepore hebetati, sacerdotalem diffamant honorem, & qui nouam prodigaliter regulam ac tempestatem peperisse desententur, & Giezi sectantes & Simonis sententiam, sancti episcopus gratiam pecunijs coemerunt, nequaquam timentes, cum honorem sacerdotalem pecunijs emerēt, à beato Petro Apostolo se cum Simone fuisse damnatos, sicut ait: * Pecunia tua tecum sit in perditione, quia donum sancti Spiritus te credidisti pecunijs comparare. * Et lepram cum Giezi à sancto suscepisse se credat Heliseo, qui gradum sacerdotalem estimat pecunijs comparare. Quibus cum ista dixerimus, sufficere debuit suam comparando lepram possidere. Nam sicut validioribus morbis capite vitiat, reliquum necesse est corpus inundatione superi-

ois

oris morbi letaliter irrigari, ita & hi qui caput vi- *Mali sacerdon*
dentur esse Ecclesie, morbo pestifero fraternum vi- *tes Ecclesie*
tiant corpus, vt nihil ex totius corporis compage *plurimum obo*
infauciarum possit euadere, quod negligentium Sa- *sunt.*

cerdotum vitiositatis mortale infecerit virus, ita vt
videas in Ecclesia passim quos non merita sed pecu-
niæ ad Episcopatus ordinem prouexerunt: nugacẽ
populum & indoctum, qui talem sibi ascuerunt Sa-
cerdotem. Quos si percunctari fideliter velis, quis
eos præferat Sacerdotes, respõdent mox & dicunt:

Ab Archiepiscopo sum nuper Episcopus ordinatus,
centumque ei solidos dedi, vt episcopalem gratiam *Sacerdotium*
cõsequi meruissem, quos si minime dedissem, hodie *Ambrosij tem*
Episcopus non essem. Vnde melius est mihi aurum *pore venale*
de sacello inuehere, quàm tantum sacerdotium per- *fuit.*

dere. Aurum dedi & Episcopatum comparavi. Quos
tamen solidos, si viuo, recepturum me illico non dif-
fido. Ordino Presbyteros, cõsecro Diaconos, & ac-
cipio aurũ. Nam & de alijs nihilominus ordinibus
pecunię questum profligare confido. Ecce & aurum
quod dedi, in meo sacello recepi, & Episcopatũ gra-
tis accepi. Nempe hoc est quod doleo, quia Archi-
episcopus carnaliter Episcopum fecit. Nam propter
pecunias spiritaliter leprosum ordinauit. Pecunia,
inquit, tua tecum sit in perditionem, quia donum
Spiritus sancti gratiæ pretio comparasti, & cõmer-
cium miserabile in animam exitium peregisti. Et
nescij homines & indocti, in ordinationibus eorum *In ordinatio*
clamant & dicunt: Dignus es, & iustus es, & conscien- *nibus Sacerdo*
tia misera, Indignus es, & iniustus es, dicit. *tum populus*
Tom. 4. *clamat, Dio*
lib. de dignitate sacerdot. Cap. 5. *gnus est, imp*

Tertor coram Deo & Christo Iesu & electis An-
gelis, vt hæc custodias sine præiudicio, nihil faciens *stus est.*
in partem aliam declinans. Manus cito nemini im-
posueris, neque cõmunicaueris peccatis alienis. te-
meripsum castum custodi.] Sub testatione ea quę ad
ordinationem Ecclesie mandat custodiri, præcipit
nihil fieri sine præiudicio, ne facile aliquis accipiat
eccle-

Neminem ad ecclesiasticam dignitatem, nisi prius de vita eius & ordinis sacros moribus fuerit disputatū, vt dignus approbatus minister aut sacerdos constituatur, vt non postea si reprehensibilis videatur, permittat forte principem populi non ad liquidum præiudicasse quid mereretur, quem improbabiler ordinauit: nec illū cuius peccata ad suspicionem veniunt, ordinandum, ne commaculetur ordinatio vitijs & delictis eius. Si ergo omnino latentia sunt delicta, immunis erit rector, quia conscientia eius libera est. Suspicio enim trepidū facit. Peccat enim si non probat & sic ordinat.

ordinandus nō Melior enim ceteris debet probari qui ordinandus solū sine crimine esse, sed est. Non enim sufficit si sine crimine sit, quia merita eius debent præire bonorum operum, vt dignus habeatur ad ordinationem. Tom. 5. in cap. 5. Epist. 1. ad liquis prelus Timotheum.

cere debet.

V. Ecclesiasticas & Ecclesiasticorum causas, ad Ecclesiastica Episcoporum tribunalia esse referenda.

Clementissimo Imperatori & beatissimo Augusto Valentiniano Ambrosius Episcopus. Dalmatius me tribunus & notarius mandato, vt allegauit, clementiæ conuenit tux, postulans vt & ipse iudices eligerem sicut elegisset Auxentius. Nec tamen expressit eorum nomina qui fuerant postulati, sed id addidit quod in consistorio esset futura certatio arbitro pietatis iudicio tuę. Cui rei respondeo, vt arbitrator, competenter. Nec quisquam contumacem iudicare me debet cum hoc asseram quod augustę memoriae pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam legibus suis sanxit, in causa fidei vel ecclesiastici alicuius ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis. Hęc enim verba rescripti sunt: hoc est Sacerdotes de Sacerdotibus uoluit iudicare. Quinetiam si alias quoque argueretur Episcopus, & motum esset examinanda causa, etiam hanc uoluit ad episcopale iudicium pertinere.

Quis

Valentinianus Maior legibus sanxit, vt sacerdotibus uoluerunt dicarent.

Quis igitur contumaciter respondit clementiæ tuæ? Ille qui te patri similem esse desiderat, an qui vult esse dissimilem? Nisi forte vilis quibusdam tanti Imperatoris existimatur sententia, cuius & fides confessionis conitancia comprobata est, & sententia melioratæ reipublicæ profectibus prædicatur. Quando audiuisti clementissime Imperator in causa fidei laicos de Episcopo iudicasse? Ita ergo quadam adulatione curuamur, vt sacerdotalis iuris simus immemores, & quod Deus donauit mihi, hoc ipse alijs putem esse credendum? Si docendus est Episcopus à laico quid sequatur, laicus ergo disputet, & Episcopus audiat, Episcopus discat à laico. At certe si vel scripturarum seriem diuinarum, vel vetera tempora retractemus, quis est qui abnuat in causa, in causa inquam fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis iudicare: Eris Deo fauente etiam senectutis maturitate prouectior, & tunc de hoc censebis qualis ille Episcopus sit qui laicus ius sacerdotale subiternit. Pater tuus Deo fauente vir maturioris æui dicebat, Non est meum iudicare inter Episcopos. Tua nunc dicit clementia, Ego deo iudicare: Et ille baptizatus in Christo inhabilem se ponderi tãti putabat esse iudicij: clementia tua, cui adhuc emerenda baptismatis sacramenta seruantur, arrogat de fide iudicium: cum fidei ipsius sacramenta non nouerit?

Et post pauca:

Si tractandum est, tractare in Ecclesia didici, quod maiores fecerunt mei. Si conferendum de fide, Sacerdorum debet esse ista collatio, sicut factum est sub Constantino augustæ memoriæ principe, qui nullas leges ante præmisit, sed liberum dedit iudicium Sacerdotibus. Factum est etiam sub Constantio augustæ memoriæ Imperatore paternæ dignitatis hærede. Sed quod bene cœpit, aliter consummatum est. Nam Episcopi sinceram primo scripserat fidem, sed dum volunt quidam de fide intra palatium iudicare,

*In causa fidei
numqua laicis
de Episcopis iudicare licuit.*

*In causa fidei
Episcopi ac
Imperatoribus
semper iudicauerunt.*

Episcopi quidam Imperatorum parasiti ius sacerdotale laicis substernunt.

Sacerdotio est de fide disputare quemadmodum sub Constantino et Constantio factum.

Qua sit periculosum in palatio iudicare,

*pū palatij de
fide iudicare.*

*In ea quæ dis
uina sunt nul
lum habet Im
perator ius.*

* Matth. 22.

*Ad Imperato
rē palatia, ad*

*Sacerdotē Ec
clesiæ pertinet*

care, id egerunt, vt circumscriptionibus illa Episco-
porum iudicia mutarentur. *Tom. 3. lib. Epist. 5. Epist. 32.*

Noli te grauare Imperator, vt putes te in ea quæ
diuina sunt, imperiale aliquid ius habere. Noli te
extollere, sed si vi diutius imperare, esto Deo subdi-
tus. scriptum est: * *Quæ Dei Deo, quæ Cæsaris Cæ-*

sari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdo-
tem Ecclesiæ. Publicorum tibi mœnium ius commif-
sum est, non sacrorū. Tom. 3. lib. Epist. 5. Epist. 33. ad Mar-

cellinam sororem suam.

V I. Quæ sint impedimenta sacrorum ordinum.

DE castimonia autem quid loquar, quando vna
tantum nec reperiatur permititur copula? Et in
iplo ergo coniugio lex est, non iterare coniugiū, nec
secundæ coniugis sortiri cōiunctionem. Quod ple-
risque mirum videtur, cur etiam ante baptismū ite-
rato coniugio ad electionem muneris & ordinatio-
nis prerogatiuam impedimenta generentur, cum
etiam delicta obesse non soleant, si lauacri remissa
fuerint sacramento. Sed intelligere debemus, quia
in baptismo culpa dimitti potest, lex aboleri nō po-
test. In coniugio non culpa sed lex est. Quod culpæ
est igitur in baptismo relaxatur: quod legis est in
coniugio nō soluitur. Quomodo autem potest hor-
tator esse viduitatis, qui ipse coniugia frequentauc-
rit? *Tom. 1. lib. 1. Offic. Cap. 50.*

*Qui coniugiū
iterarunt etiā
ante susceptū
baptismū, ad
ordines sacros
admitti non
possunt.*

Virtutum magister Apostolus est, qui cum pati-
entia redarguendos doceat contradicentes, * qui
vnius vxoris virum præcipiat esse: non quo exsortem
excludat cōiugij, nam hoc supra legem præcepti est:
sed vt cōiugali castimonia seruet ablutionis suæ gra-
tiam. Neque iterū vt filios in sacerdotio creare Apo-
stolica inuicetur auctoritate. Habentem enim dixit
filios, non facientem, neque coniugiū iterare. Quod
ideo non prætermisi, quia plerique ita argumentan-
tur, vnius vxoris virum dic post baptismum habitæ,
eo quod baptismo vitium sit ablutum, quo affereba-
tur im-

** 1. Tim. 3.
Apostolus diga
num nō puta-
uit ad dignita
tem ecclesiasti
cam euehendū*

*utrū qui ante
baptismū ite-
rarint matri-*

tur impedimentum. Et vitia quidem atque peccata diluuntur omnia, vt si quis contaminauerit suū corpus cum plurimis, quas nulla coniugij lege sociauerit, remittantur ei omnia: sed cōiugia non resoluuntur si quis iterauerit. Culpa enim lauacro non lex soluitur. Nulla enim culpa coniugij, sed lex est. Quod legis est igitur, nō remittitur quasi culpa, sed tenetur quasi lex. Ideo Apostolus quasi legem posuit dicens: Si quis sine crimine est vnus vxoris vir, teneatur ad legem sacerdotij suscipiendi. Qui autem iterauerit coniugium, culpam quidem non habet coinquinati, sed prerogatiua exiuitur Sacerdotis. Diximus quid legis est, dicamus etiam quid rationis. Sed prius cognoscamus, non solum hoc Apostolum de Episcopo & presbytero statuisse, sed etiam Patres in concilio Niceni tractatus addidisse, neque clericum quemquam debere esse qui secunda coniugia sortitus sit. Quomodo enim potest consolari viduam, honorare, cohortari ad custodiendam viduitatem, seruando marito fidem, quam ipse priori cōiugio non reseruauerit? Aut quid interesset inter populum & Sacerdotem si iisdem astringerentur legibus? Debet preponderare vita Sacerdotis, sicut preponderat gratia. Nam qui alios præceptis suis ligat, debet ipse legitima præcepta in se custodire. *Tom. 3. lib. Epist. 10. Epist. 82.*

*Patres Niceni
ne clericus qui-
dem esse posse
statuerunt, qui
secunda coniu-
gia sit sortitus*

Et post paululum ait: * Vnius vxoris virum. Si ad superficiem tantum litterę respiciamus, prohibet digamum Episcopum ordinari. Si vero ad altiorē sensum conscendimus, inhihet Episcopum duas usurpare Ecclesias. *Tom. 4. lib. de dignitate sacerdot. Cap. 4.*

* 1. Tim. 3.

CAPVT VNDECIMVM
De Sacramento Matrimonij.

1. Matrimonium seu nuptias damnandas non esse.

T   Doce-